

higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT

FINANSIËLE BESTUUR BOERDERY N4

21 Mei 2026

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 8 bladsye.

VRAAG 1: PRODUKSIE-EKONOMIESE BEGINSELS

1.1	1.1.1	Waar		
	1.1.2	Waar		
	1.1.3	Waar		
	1.1.4	Waar		
	1.1.5	Waar		
	1.1.6	Waar		
	1.1.7	Waar		
	1.1.8	Waar		
	1.1.9	Onwaar		
	1.1.10	Waar		
			(10 × 1)	(10)
-
1.2	1.2.1	Wins: 'n finansiële voordeel wat verkry word wanneer inkomste die uitgawes oorskry. ✓✓		
	1.2.2	Marginaliteit: Die berekening van die invloed wat 'n verandering in die gebruik van 'n veranderlike op ander veranderlikes het. ✓✓		
	1.2.3	Afnemende marginale opbrengste: 'n afname in die marginale produk namate meer veranderlike eenhede bygevoeg word. ✓✓		
	1.2.4	Veranderlike koste: koste wat voortdurend wissel met veranderinge in produksie. ✓✓		
	1.2.5	Vaste koste: koste wat konstant bly in die produksieproses, selfs al vind geen produksie plaas nie. ✓✓		
	1.2.6	Produksie-insette: fisiese voorraaditems wat as produksiemiddele gebruik word. ✓✓		
			(6 × 2)	(12)
-
1.3	1.3.1	$T.C = T.V.C + T.F.C$ ✓
$= R7\ 000 + R1\ 000$ ✓
$= R8\ 000$ ✓		
	1.3.2	$AFC = \frac{TFC}{Y}$ ✓
$= \frac{R1\ 000}{6.0t}$ ✓
$= R166,67/t/ha$ ✓		
	1.3.3	$AVC = \frac{TVC}{Y}$ ✓
$= \frac{R7\ 000}{4.0t}$ ✓
$= R1750/t/ha$ ✓		

1.3.4 $ATC = \frac{TC}{Y}$ ✓

$$TC = VC + FC = R6\ 000 + R1\ 000 = R7\ 000 ✓$$

$$= \frac{R7\ 000}{4.0t} ✓$$

$$= R1\ 750/t/ha ✓$$

(4 × 4) (16)

- 1.4
- Vaste tempo van substitusie ✓✓
 - Konstante tempo van substitusie ✓✓
 - Toenemende tempo van substitusie ✓✓
 - Afnemende tempo van substitusie ✓✓

(4 × 2) (8)

- 1.5
- Gesamentlike produkte
 - Aanvullende produkte
 - Verniet produkte
 - Antagonistiese produkte/Mededingende produkte

(4)
[50]

VRAAG 2: PLAASBESTUURSINLIGTINGSTELSELS

- 2.1
- 2.1.1 B
 - 2.1.2 D
 - 2.1.3 A
 - 2.1.4 C
 - 2.1.5 B
 - 2.1.6 A

(6 × 1) (6)

- 2.2
- 2.2.1 Onwaar
 - 2.2.2 Waar
 - 2.2.3 Onwaar
 - 2.2.4 Waar
 - 2.2.5 Onwaar
 - 2.2.6 Waar
 - 2.2.7 Onwaar
 - 2.2.8 Waar

(8 × 1) (8)

- 2.3
- Ontleed die boer se huidige bestuursinligtingstelsel ✓✓
 - Bepaal die boer se behoeftes of doelwitte waarvoor 'n gerekenariseerde bestuursinligtingstelsel benodig word ✓✓
 - Bepaal die boer se vermoë en gewilligheid om die bestuursinligtingstelsel te gebruik ✓✓
 - Bepaal die boer se vermoë en gewilligheid om die bestuursinligting te ontleed en korrek te interpreteer ✓✓
 - Bestudeer die mark vir sagteware en hardeware wat die beste by die boer se spesifieke behoeftes pas ✓✓

(5 × 2)

- 2.4
- Die historiese koste van opbrengste en insette ✓✓
 - Die huidige finansiële posisie en fisiese toestand van produksiefaktore ✓✓
 - Die verwagte koste van opbrengste en insette ✓✓ (3 × 2) (6)
- 2.5
- Openingsbalansstaat ✓✓
 - Inkomste- en kapitaalversoeningsstaat ✓✓
 - Sluitingsbalansstaat ✓✓
 - Fondsvloeietaal ✓✓ (4 × 2) (8)
- 2.6
- Bates: alle waardevolle items wat deur die boerderybesigheid besit word. ✓✓✓ (1 × 3) (3)
- 2.7
- Konstruksie- of aankoopdatum
 - Aankoopprys / kosprys of aanvangswaarde
 - Verwagte lewensduur
 - Verwagte vervangingswaarde (indien van toepassing)
 - Verwagte skrootwaarde
 - Metode en koers van waardevermindering
 - Jaarlikse kapitaalherwinning
 - Jaarlikse waardevermindering of waardevermeerdering van die bate
 - Boekwaarde van elke bate aan die einde van elke finansiële jaar
 - 'n Gedetailleerde beskrywing van die bate (Enige 9 × 1) (9)
- [50]**

VRAAG 3: REKENKUNDIGE BEGINSELS EN JOERNALE

3.1 3.1.1

Kontantbetalingsjoernaal

Doc No.	Dag	Detail	Bank	Prod. Insette	Lone	Diverse rekeninge
	1	Saailinge en plaagdoders✓	6 000	6 000✓		
13	5	Verpakkingsmateriaal aangekoop✓	1 000			1 000✓
14	6	Betaling aan krediteur✓	6 000			6 000✓
15	7	Lone betaal✓	6 000		6 000✓	
16	16	Kontantlone betaal✓	2 000		2 000✓	
17	13	Skoolfonds van eienaar se kind✓	1 500			1 500✓
18	15	Lone betaal✓	6 000		6 000✓	
19	18	Lone betaal ✓	6 000		6 000✓	
			34 500	6 000✓	20 000✓	8 500✓

(19)

3.1.2

Kontantontvangstejoernaal

Doc No.	Dag	Detail	Ontleding van ontvangste	Verkope	Debiteure	Diverse rekeninge
001	1	Nedbank lening✓	60 000			60 000✓
002	3	Koolverkope✓	4 000	4 000✓		
004	14	PMP Supermark✓	7 000		7 000✓	
005	12	Rente ontvang✓	2 000			2 000✓
			73 000	4 000✓	7 000✓	62 000✓

(11)

-0-
FINANSIËLE BESTUUR BOERDERY N4

3.1.3 **Krediteurejoernaal**

Doc No.	Dag	Detail	Bank	Prod. Insette	Diverse rekeninge
BB121	4	Kunsmis en mis aangekoop	5 200	5 200✓	
CR2	11	Brandstof aangekoop	1 600		1 600✓
			6 800✓	5 200✓	1 600✓

(5)

3.1.4 **Debiteurejoernaal**

Doc No.	Dag	Detail	Bank	Verkope	Diverse rekeninge
A01	8	Groenteverkope	3 500	3 500✓	
	14	Groenteverkope	15 000		15 000✓
			18 500✓	3 500✓	15 000✓

(5)

3.2

- Pensioen ✓✓
- Mediese fonds ✓✓
- UIF ✓✓
- Personeelvereniging/vakbondfooie ✓✓
- LBS (PAYE) ✓✓
- Vaardigheidsheffing

(Enige 5 × 2)

(10)
[50]

VRAAG 4: DIE DUBBELINSKRYWING-BEGINSEL EN JAARLIKSE FINANSIËLE STATE

- 4.1 4.1.1 Netto waarde✓✓
 4.1.2 Insolvensie✓✓
 4.1.3 Roerende bate✓✓
 4.1.4 Finsansieringsstruktuur✓✓
 4.1.5 Bruto produksiewaarde✓✓
- (5 × 1) (5)

- 4.2 4.2.1 Bates = Eienaar se ekwiteite + Totale plaaslaste✓✓
 4.2.2 Laste = Eienaar se ekwiteite – Totale plaasbates✓✓
 4.2.3 Netto waarde = Totale plaasbates – Totale plaaslaste✓✓
 4.2.4 Totale kapitaal aangewend = Totale plaasbates + Waarde van gehuurde grond✓✓
 4.2.5 Totale vreemde kapitaal = Totale plaaslaste + Waarde van gehuurde grond✓✓
- (5 × 2) (10)

4.3	4.3.1	Bruto produksiewaarde vir die skaaptak:	R	
		Ooie op krediet aangekoop	(10 000)✓	
		Skaape verkoop (geld nog nie ontvang nie)	130 000✓	
		Verkoop van wol aan mnr. Adonai se maatskappy	30 000✓	
		Skaape geslag vir huishoudelike gebruik	2 500✓	
		Skaape geslag vir die werkers	4 000✓	
		Onverkoopte wolvoorraad aan die begin van die jaar	(30 000)✓	
		Onverkoopte wolvoorraad aan die einde van die jaar	10 500✓	
		Waarde van skaape aan die einde van die jaar	270 000✓	
		Waarde van skaape aan die begin van die jaar	(250 000)✓	
			<u> = </u>	
			157 000✓	(10)

4.3.2	Bruto produksiewaarde vir die luserntak:	R	
	• Bale lusern verkoop	160 000✓	
	• Bale lusern aan skaape gevoer	30 000✓	
		<u>= 190 000✓</u>	(4)

4.3.3 Bruto produksiewaarde vir die plaas as geheel:
 = BPW vir die skaapvertakking + BPW vir die lusernvertakking✓
 = R157 000 + R190 000✓
 = R347 000✓ (4)

4.3.4 **Totale PMA koste vir die jaar:** **R**

Arbeidskoste(R4 000 + R48 000)	52 000✓
Brandstofkoste	14 000✓
Terugbetaling op lenings (uitgesluit rente)	10 000✓
Waardevermindering op verbeterings en toerusting	32 000✓
Veeartsenykundige en ander medisyne	20 000✓
Onderhoud van voertuie en implemente	35 000✓
Elektrisiteit	50 000✓
Bykomende plaasuitgawes	9 000✓
	= R222 000✓

(10)

4.3.5 **Netto plaasinkomste (NPI):**
 = BPW vir die hele plaas – PMA koste
 = R347 000 – R222 000✓
 = R125 000✓ (3)

4.3.6 **Plaaswings/Plaasverlies:**
 = NPI – Vergoeding aan verskaffers van vreemde kapitaal ✓
 = R125 000 – (R20 000 + R15 000)✓
 = R90 000✓ (4)

[50]

TOTAAL: 200